

اسلام سنتی در دنیای متجدد

دکتر پژوهش و نشر
سهروردی
مترجم محمد
صالحی
۱۳۸۶

این کتاب یکی از چند کتاب نصر است که به شرح و تبیین «اسلام سنتی» می‌پردازد. به اعتقاد او، «اسلام سنتی» نه فقط یک حقیقت تاریخی، بلکه حقیقتی است زنده و پویا. با توجه به اهمیت موضوع، بخش‌های چهارگانه کتاب، به‌خصوص بر وجه تمایز میان «اسلام سنتی» و «بنیادگرایی» از یک سو، و «تجدد» از سوی دیگر متمرکز شده است.

معرفت و معنویت

دکتر پژوهش و نشر
سهروردی
مترجم انشاءالله
رحمتی
۱۳۸۸

کتاب حاضر مهم‌ترین اثر، و نیز یکی از مشکل‌ترین نوشته‌های مولف به شمار می‌آید و در طول دو دهه‌ای که از چاپ متن اصلی آن می‌گذرد، مورد عنایت فراوان بسیاری از فیلسوفان غربی و حتی متکلمان مسیحی و یهودی قرار گرفته است و در حال حاضر، علاوه بر تدریس در تعدادی از دانشگاه‌های آمریکا، به چند زبان دیگر نیز ترجمه شده است.

صدرالمتالهین شیرازی و حکمت متعالیه

دکتر پژوهش و نشر
سهروردی
مترجم حسین
سوزنچی
۱۳۸۷

نویسنده به منظور معرفی صدرالمتالهین شیرازی به دنیای غرب این کتاب را نگاشته است. فصل‌های هفت‌گانه کتاب، به بررسی اندیشه‌های فلسفی و تفسیری صدرالمتالهین، منابع و پیشینه آنها و نیز شرح و تبیین آثار به ویژه اسفار اربعه و مابعدالطبیعه اختصاص دارد. عناوین مباحث کتاب عبارت از پیشینه فکری، زندگی و آثار، منابع آموزه‌ها و اندیشه‌های ملاصدرا است.

معلم چهارم

درباره جایگاه سیدحسین نصر در حکمت و فلسفه ایران

سیدحسین حسینی
نویسنده

نام‌گذاری ارسطو به معلم اول، و فارابی به معلم ثانی، و میرداماد به معلم ثالث، زمینه‌ها و دلایل خود را دارد. هر چه باشد، قطعاً این نیست که این اندیشمندان سه‌گانه حوزه حکمت و فلسفه از موثرترین یا مهم‌ترین حکما در تاریخ اندیشه فلسفی، یا حتی در عصر خود بوده‌اند. به خوبی می‌دانیم که هم در یونان فلسفی، هم در زمان و مکان زیست فارابی، هم در عصر میرداماد، و همچنین در اعصار میان این دوره‌ها، یا حتی در دوره‌های متأخرتر صدها و بلکه بیشتر حکیم و دانشمند نام‌آور در علوم و معارف مختلف چشم‌نوازی می‌کنند که هر کدام را می‌توان به علت‌ها و زمینه‌هایی معلمان اول و دوم و سوم خواند. اما خلاصه آنچه ذیلاً می‌آید، صرفاً بر اساس اندیشه‌ها و افکار سیدحسین نصر در نوشته‌های متعدد ایشان است. به نظر راقم این سطور، سیدحسین نصر را به دلایل زیر می‌توان معلم چهارم نامید:

جهان‌بینی الهی

سیدحسین نصر، خود را با حکمت خالده (یا جاودان خرد) معرفی می‌کند و دیگران نیز از وی با همین عنوان و البته در غرب بیشتر با سنت‌گرایی می‌شناسند (به دلیل تقابل با مدرنیسم). حکمت خالده یک نظریه فلسفی صرف یا یک دیدگاه کلامی و عرفانی نیست؛ حکمت خالده، یک جهان‌بینی الهی جامع در مورد همه پدیده‌های هستی است. فلسفه، عرفان، کلام، ادبیات، هنر، اخلاق و همه شؤون انسانی و البته همه مراتب هستی، در این جهان‌بینی الهی تبلور می‌یابند. در این جهان‌بینی، فلسفه صرفاً فعالیتی مقدس برای شناختن جاویدان خرد، و هدف آن نمایان ساختن حقیقتی به نام واحد مطلق است و از این‌رو از دیدگاه نصر، بسیاری از علوم و معارف و فلسفه‌هایی که عقول جزئی را مشغول و تباها کرده است، مانع وصول به حقیقت و مخالف عقل حقیقی است. عین همین الگو در مورد علم نیز صادق

است. علم و دانش‌های تجربی نیز باید در مسیر کشف راز هستی در شناخت ابعادی بسیار کوچک از شگفتی‌های آفرینش آن امر مطلق باشد، و اگر حاصلی غیر از این باشد، همه حجاب است و مانع. هنر، ادبیات، معماری، مینیاتور و اخلاق نیز بر همین محور اتکا دارند. اگر چه جاودان خرد، جهان‌شمول است، و در تمامی ادیان و تمدن‌های اصیل، محور بنیادین تلقی شده است، و هر چند این حکمت نه شرقی است ذاتاً و نه غربی، اما خاستگاه آن به لحاظ سابقه تمدنی بیشتر در شرق، و در قرن بیستم به پشتوانه عظیم این سابقه تمدنی، به اروپا و آمریکا بازمی‌گردد. سیدحسین نصر در حال حاضر آخرین حلقه از این حکمت دیرینه، و تنها نماینده مسلمان شیعی این حکمت در غرب است. گفتنی است سیدحسین نصر اگر چه در حلقه سنت‌گرایان قرن بیستم و قرن حاضر در غرب قرار می‌گیرد، تأکید و تمرکز وی بر قرآن و تفکر عقلانی اسلام، حکمت وی را از آنچه دیگر سنت‌گرایان گفته‌اند کاملاً ممتاز و درخشان کرده است. روح، معنا و امر مطلق در حکمت خالده جدید محسوب نمی‌شود اما آنچه سیدحسین نصر در عصر حاضر معرفی کرده، از چند سرچشمه ناب نشأت گرفته است: قرآن، سنت عقلانی اسلامی (به ویژه در ایران)، و تمدن‌های اصیل دینی. بنابر این حکمت نصر، حکمتی جدید و برآمده از سنتی دیرینه و تکمیل حلقه سنت‌گرایان غربی در اروپا و آمریکا است. تفسیر بی‌نظیر سیدحسین نصر در انسجام و هم‌آوایی این اصول، وی را در زمره مهم‌ترین متفکران مسلمان عصر حاضر قرار داده است.

وحدت و توحید

محور همه پدیده‌های هستی، شؤون انسان، و معرفت بشری، امر واحد و واحد مطلق و توحید محض است. خداوند به مثابه حق، نامتناهی و حقیقه‌الحقایق است و اصل و منشأ همه صور و جواهر است و آن واحدی یگانه است. نصر، شناخت این امر مطلق را فقط در سایه جاودان خرد و همراهی وحی و عقل می‌داند، و گم‌شده عصر امروز را همین امر مطلق می‌داند که در اثر

نفوذ شکاکیت و نسبیت دوره مدرن به گوشه‌ای رانده شده است. بازگشت به سنت و منابع سه‌گانه گفته شده (قرآن، سنت عقلانی اسلامی، تمدن‌های اصیل دینی) تنها راه ممکن برای درک این حقیقت را فراهم می‌کند. نصر معتقد است اسلام و حکمت اسلامی، می‌تواند منبع قابل اتکا و مهم‌ترین سرچشمه اصیل برای شناخت امر مطلق باشد. در نتیجه، جهان‌بینی الهی، جاودان خرد، و سنت‌گرایی سیدحسین نصر، به رغم تکرار در عرصه‌های مختلف الهیات، علوم، هنر، اخلاق، و متافیزیک از روح و امر واحدی برخوردار است که اگر از آن خارج شود، چنان‌که اروپا پس از رنسانس دچار این آفت شد، موجب سرگستگی، حیران، و سردرگمی بیشتر انسان می‌شود، و همه امور انسانی در پرتو اصولی مابعدالطبیعی است که مسیر وصول به حقیقت محض و امر واحد را طی می‌کند. تلقی سیدحسین نصر از وحدت ادیان نیز کاملاً منطبق بر وحدت حقه الهی و شؤون مختلف آن در رسالت انبیا است، دیدگاهی که ضمن پذیرش اصل مهم نبوت و نسخ‌ناپذیری تعالیم و اهداف انبیا الهی، و همچنین پذیرش اصل خاتمیت دین اسلام به عنوان کامل‌ترین ادیان، مانع هرگونه نسبیت‌گرایی و بشری کردن وحی الهی است.

قرآن

تلقی سیدحسین نصر از قرآن و ضرورت بازنشر تعالیم و اندیشه‌های جاودان این آخرین اعجاز خداوند، از دیگر دلایل ادعای این نوشته است. اگر چه جاودان خرد سیدحسین نصر، به هیچ روی تعالیم ادیان و پیامبران الهی دیگر را نسخ‌پذیر نمی‌داند، آن هم به دلیل روشن نسخ‌ناپذیری حقایق و اصول یکسان نبوت و بعثت پیامبران، تردیدی نیست که قبول اصل خاتمیت و جاودانگی و وحیانی بودن قرآن، راه هرگونه نسبیت‌گرایی، تساهل در اصول، و غیرآسمانی خواندن این کلام مستقیم خداوندی را می‌بندد. در عین حال، اصل نبوت و وحیانی بودن همه ادیان الهی (مورد تأکید قرآن) مسیر هرگونه نص‌گرایی افراطی، جمود اندیشه، و